

Strasbourg, 16 iunie 2023

CEPEJ(2022)6

COMISIA EUROPEANĂ PENTRU EFICIENȚA JUSTITIEI (CEPEJ)

NOTĂ EXPLICATIVĂ LA LISTA DE VERIFICARE REVIZUITĂ A GESTIONĂRII TIMPULUI JUDICIAR

*Document adoptat în cadrul celei de-a 40-a reuniune plenară a CEPEJ
(Strasbourg, 15 și 16 iunie 2023)*

Această traducere a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și al Consiliului Europei. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a Consiliului Europei și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Uniunii Europene.

Traducere cofinanțată
de Uniunea Europeană

Traducere neoficială, realizată în principal cu utilizarea unui sistem automat de traducere. Versiunea originală este documentul în limbile engleză și franceză.

I. INTRODUCERE

Prezenta notă explicativă însoțește întrebările din Lista de verificare revizuită pentru gestionarea timpului judiciar (denumită în continuare „Lista de verificare”).¹ Scopul acesteia este de a ajuta părțile interesate să clarifice obiectivul fiecărei întrebări, să explice ideile care stau la baza întrebărilor și să ofere definiții pentru termenii utilizați.

Lista de verificare se adresează tuturor persoanelor responsabile cu administrarea justiției, inclusiv ministerelor de justiție, judecătorilor, asistenților judiciari responsabili cu administrarea instanțelor și gestionarea cauzelor, legiuitorilor, factorilor de decizie politică, precum și instituțiilor de cercetare care analizează funcționarea sistemului judiciar. Aceasta poate fi utilizată, de asemenea, de toate organizațiile și persoanele interesate de capacitatea sistemelor judiciare de a gestiona durata procedurilor și de a institui o administrare a justiției transparentă și eficientă, cu un raport cost/eficacitate bun, fără întârzieri excesive².

Lista de verificare este destinată în special să ajute instanțele să colecteze informații adecvate și să analizeze aspectele relevante ale duratei procedurilor judiciare. Pe baza informațiilor colectate și a rezultatelor analizei, aceasta are scopul de a sprijini instanțele să pună în aplicare măsuri menite să soluționeze cauzele într-un termen rezonabil, să stabilească termene realizabile, să evite întârzierile nejustificate, să asigure eficiența procedurilor și să ofere transparența și previzibilitatea necesare utilizatorilor instanțelor.

Lista de verificare ar trebui să permită monitorizarea procedurilor la două niveluri: ca durată totală a procesului de la trimiterea documentelor care inițiază o acțiune în justiție până la decizia finală (și, dacă este necesară executarea, până la executarea deciziei atunci când aceasta ține de competența statului); și ca durată a etapelor individuale ale procesului. Pentru a facilita colectarea și analiza datelor, lista de verificare conține, de asemenea, întrebări referitoare la utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) în instanțe.

Prin urmare, lista de verificare permite o mai bună evaluare a funcționării instanțelor în ceea ce privește termenele de procedură și durata rezonabilă a proceselor. Răspunsurile negative la anumite întrebări ar putea fi utile pentru identificarea domeniilor care necesită îmbunătățiri și ar putea fi utilizate pentru planificarea proiectelor viitoare și a reformelor judiciare menite să îmbunătățească situația din sistemul judiciar în cauză.

¹ Acest document a fost elaborat de Grupul de lucru privind gestionarea timpului judiciar (CEPEJ-SATURN), asistat de Dimitrije Sujeranovic (Serbia), expert științific.

² A se vedea, în special, studiul CEPEJ(2018)26 privind analiza termenelor judiciare în statele membre ale Consiliului Europei pe baza jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, Françoise Calvez și Nicolas Regis (decembrie 2018).

II. COMENTARIILE PE ÎNTREBĂRI

CUM SĂ COMPLETAȚI INFORMAȚIILE

„**DA/NU**” – Când răspunsul la întrebare este evident, vă rugăm să introduceți „**DA/NU**”. Dacă răspunsul „**DA/NU**” necesită o explicație suplimentară, vă rugăm să utilizați câmpul „**Comentariu**”.

„**NA**” (**Informație indisponibilă**) – Atunci când conceptul/categoria care constituie răspunsul la întrebare există în sistemul dvs. judiciar, dar nu cunoașteți răspunsul corect, vă rugăm să utilizați „**NA**”.

„**NAP**” (**Informație neaplicabilă**) – Când întrebarea nu este relevantă pentru sistemul dvs. judiciar, vă rugăm să utilizați „**NAP**” ca răspuns.

NOTĂ: Răspunsurile „**NA**” și „**NAP**” sunt diferite între ele, prin urmare, vă rugăm să respectați regulile de mai sus.

INDICATORUL UNU: EVALUAREA DURATEI TOTALE A PROCEDURILOR JUDICIARE

O bună gestionare a timpului necesită nu numai capacitatea de a evalua durata totală a procedurii, de la început până la decizia finală și, dacă este cazul, până la executarea hotărârilor judecătorești, ci și durata diferitelor etape ale procedurii. Gestionarea timpului este importantă pentru planificarea activității judecătorilor pe cauze, în conformitate cu termenele și cerințele legale. Informațiile privind durata procedurilor sunt, de asemenea, de o importanță crucială pentru părți. Părțile trebuie să poată calcula costurile și eforturile pe care trebuie să le investească în fața instanțelor. În plus, părțile pot încerca să își soluționeze litigiul prin tranzații de împăcare în instanță sau prin metode alternative de soluționare a litigiilor (MASL).

Întrebarea 1.a.

Durata unui proces poate fi calculată în funcție de durata procedurii în fața instanței judecătorești competente (prima instanță, a doua, a treia...) sau ca „durată totală a procesului”, care include durata procedurii judiciare în fața tuturor instanțelor, de la actul inițial până la decizia finală a instanței. Fiind una dintre cele mai importante informații pentru părțile implicate într-o cauză, durata totală a procedurii este un parametru semnificativ al eficacității instanței.

Autoritățile judiciare pot colecta, de asemenea, date privind durata totală a procedurii, de la începutul acesteia până la executarea hotărârilor judecătorești definitive. Articolul 6 alineatul (1) din Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO) protejează punerea în aplicare a hotărârilor judecătorești definitive și obligatorii. Dreptul la executarea hotărârilor judecătorești definitive și obligatorii, indiferent de jurisdicție, face parte integrantă din „dreptul la o instanță de judecată”. O durată nejustificat de lungă a executării unei hotărâri obligatorii poate constitui, prin urmare, o violare CEDO⁽³⁾.

³ Ghidul privind articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, dreptul la un proces echitabil (aspecte civile), actualizat la 31 august 2022.

Întrebarea 1.b.

Durata procedurii trebuie monitorizată pe tot parcursul procesului judiciar, inclusiv în situațiile în care cauza inițială continuă în fața unei alte instanțe. Atunci când cauza continuă și primește un nou identificator/număr de cauză pentru acea instanță sau jurisdicție, cauza respectivă va fi considerată „cauză nou primită”. Cu toate acestea, pentru părțile implicate în cauză, aceasta va fi o continuare a procedurii judiciare.

În monitorizarea cauzelor, instanțele ar trebui să ia în considerare perioada anterioară procedurii judiciare. În acest scop, instanțele ar trebui să înregistreze momentul de la care a început cauza (de exemplu, data depunerii unei cereri preliminare la o autoritate administrativă sau, în cadrul unei proceduri penale, data punerii sub acuzare a unei persoane). Înregistrarea momentului de începere a unei cauze este importantă pentru măsurarea duratei procedurilor judiciare și ar trebui să facă parte din sistemul judiciar de ierarhizare a cauzelor, pentru a evita ca durata acestora să fie nerezonabilă. Prin urmare, se recomandă înregistrarea momentului de începere a cauzelor în dosarele nou deschise în sistemele de gestionare a cauzelor.

Întrebarea 1.c.

Un „identificator” (un număr unic de dosar) este numărul atribuit cauzei la prima apariție a acestui tip de litigiu sau situație juridică în fața instanței. Acesta rămâne același până la soluționarea definitivă a cauzei (inclusiv procedura de executare). „Identificatorul” nu se modifică nici măcar atunci când cauza este judecată într-o altă instanță sau jurisdicție sau chiar atunci când, în cadrul unei căi de atac, o instanță superioară decide să anuleze o hotărâre și să trimită cauza spre rejudecare.

Întrebarea 1.d.

Conform dreptului procedural, procedurile judiciare se pot desfășura în moduri diferite, în funcție de circumstanțele procesuale sau de deciziile judecătorului și/sau de disponibilitatea părților. Prin urmare, este important să se înțeleagă de la ce dată se calculează durata procedurii, dacă cauza este conexată cu o altă cauză sau disjunsă (divizată) în două sau mai multe cauze diferite. Chiar și atunci când cauza este conexată sau disjunsă (divizată), durata procedurii rămâne o informație importantă pentru părți, precum și pentru judecătorul care se pronunță asupra unei astfel de cauze.

INDICATORUL DOI: STABILIREA TERMENELOR-CADRU/STANDARDELOR PENTRU DURATA PROCEDURILOR JUDICIARE

În scopul planificării, transparenței, previzibilității și evaluării duratei procedurilor judiciare, ar trebui stabilite și comunicate utilizatorilor instanțelor termene-cadru/standarde. Termenele-cadru și standardele reprezintă o parte din responsabilitatea instanței față de părți, precum și față de întreaga societate, care se așteaptă ca sistemul judiciar să servească cetățenii și entitățile juridice care solicită protecția profesională a drepturilor omului, accesul la justiție și punerea în aplicare a principiilor statului de drept.

Stabilirea termenelor/standardelor procedurale

Întrebarea 2.a.

Termenul-cadru este o perioadă determinată în cursul căreia se planifică soluționarea cauzelor (de exemplu, toate cauzele civile ar trebui soluționate în mai puțin de

doi ani). Termenele-cadru nu trebuie confundate cu termenele procedurale sau termenele limită ale procesului, care se aplică în cazuri individuale. În anumite sisteme judiciare, termenele-cadru sau standardele privind durata procedurilor judiciare există pentru a asigura previzibilitatea pentru părțile implicate în procese de judecată. În plus, aceste măsuri sunt importante pentru judecători, care pot astfel crea și pune în aplicare un plan individual de gestionare a cauzelor și pot încerca să judece fiecare cauză în conformitate cu standardele stabilite, în vederea punerii în aplicare a dreptului „la un proces într-un termen rezonabil” garantat de Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO).

Întrebarea 2.b.

Dacă răspunsul la această întrebare este „nu”, deoarece termenele-cadru/standardele nu se aplică tuturor categoriilor/tipurilor de cauze, vă rugăm să indicați în câmpul destinat comentariilor pentru ce tipuri de cauze se aplică aceste termene-cadru și standarde, dacă este cazul.

Întrebarea 2.c.

Dacă termenele-cadru și/sau standardele referitoare la durata procedurilor judiciare sunt puse în aplicare, acestea pot fi stabilite, în general, de o autoritate judiciară la nivel național (de exemplu, Curtea Supremă, Consiliul Judiciar, Ministerul Justiției) sau fiecare judecător poate stabili termene-cadru/standarde individuale pentru sine.

Întrebarea 2.d.

Dacă există standarde pentru procedurile judiciare, ce instrumente utilizează judecătorii pentru a monitoriza durata acestora? Acestea pot include sistemul existent de gestionare a cauzelor (instrument electronic), rapoartele privind durata și respectarea standardelor, furnizate de administrația instanței de judecată temporar, sau orice alt instrument.

Întrebarea 2.e.

Estimarea timpului necesar pentru soluționarea cauzei trebuie înțeleasă ca orice fel de previziune sau calcul al timpului necesar pentru procedură, care va ajuta judecătorii și părțile implicate în cauze să estimeze durata procedurii judiciare.

Întrebarea 2.f.

ARBITRAJ

Procedură prin care părțile aleg o persoană terță imparțială, cunoscută sub numele de arbitru, pentru a soluționa litigiul dintre ele, a cărui decizie este obligatorie.

MEDIERE

Proces structurat și confidențial în care o persoană terță și imparțială, cunoscută sub numele de mediator, asistă părțile facilitând comunicarea între acestea în vederea soluționării problemelor care fac obiectul litigiului lor. Medierea poate fi obligatorie, ca etapă prealabilă inițierii procedurii judiciare, sau poate fi solicitată de instanța de judecată în timpul procesului.

CONCILIERE

Proces structurat și confidențial, în care o persoană terță și imparțială, cunoscută sub numele de conciliator, face o propunere neobligatorie părților cu privire la soluționarea litigiului lor.

Întrebarea 2.g.

Atunci când actul inițial este trimis în instanța de judecată și se atribuie un număr de dosar unei cauze, este posibil să se inițieze o procedură privind metodele alternative de soluționare a litigiilor (MASL), independent de procedura judiciară. Acest tip de MASL este considerat „procedura MASL care are tangență cu instanța” (de obicei medierea). Este posibil să se calculeze durata procedurii MASL, suplimentar față de procedura judiciară obișnuită, ca „durată totală a cauzei”.

Ca alternativă, este posibil să nu se includă acest timp în durata totală a unui proces de judecată (în anumite sisteme, instanța suspendă procedura pe durata MASL, iar acest timp se deduce din durata procedurii judiciare).

Previzibilitatea duratei procedurii⁴

Întrebarea 2.h.

Această întrebare se referă la orice mecanism care permite utilizatorilor instanțelor să obțină informații cu privire la durata previzibilă a procedurilor judiciare, cum ar fi regulamentele care prevăd termene-cadru, mecanisme de comunicare cu administrația instanței de judecată, comunicare cu judecătorii, etc.

Întrebarea 2.i.

Informațiile privind durata procedurilor judiciare pot fi puse la dispoziția publicului, de exemplu lunar, semestrial sau anual. În anumite sisteme judiciare, aceste informații sunt disponibile online pentru anumite tipuri de cauze.

Întrebarea 2.j.

Calendarul procedural trebuie înțeles ca un calendar al fiecărei etape într-un dosar. Judecătorii întocmesc calendare procedurale pentru a planifica și a prevedea durata procedurilor, pe etape. Acestea sunt întocmite de un judecător sau convenite între judecător și toți participanții la procedură. Calendarele sunt, în general, obligatorii pentru toți participanții, iar abaterile de la acestea trebuie să fie minime. Instanțele ar trebui să fie dotate cu tehnologii informatice adecvate care să permită stabilirea calendarului procedural și controlul respectării termenelor stabilite. Pentru mai multe informații despre calendarele procedurale, vă rugăm să consultați Liniile directoare SATURN revizuite pentru gestionarea timpului judiciar (Liniile directoare pentru judecători - secțiunea B, Liniile directoare pentru personalul non-judiciar - secțiunea A.3. și Liniile directoare pentru avocați - secțiunea C).

Întrebarea 2.k.

Dacă judecătorii creează calendare procedurale, consultă participanții la procedură înainte de a stabili calendarul sau stabilesc calendarul singuri, fără consultare prealabilă? A se vedea nota la întrebarea 2.j. de mai sus.

⁴ Pentru mai multe informații privind măsurile menite să asigure o gestionare eficientă a timpului în cadrul procedurilor judiciare, vă rugăm să consultați Liniile directoare SATURN revizuite pentru gestionarea timpului judiciar – a 4-a revizuire (decembrie 2021).

Întrebarea 2.l.

În anumite sisteme judiciare, judecătorii sunt obligați prin lege să planifice durata procedurilor judiciare. Planificarea are loc, de obicei, în momentul în care aceștia examinează dosarul și toate probele furnizate pentru prima dată sau în cadrul ședinței preliminare.

Întrebarea 2.m.

Pentru a îmbunătăți eficiența instanțelor, dar și pentru a crea securitate juridică și previzibilitate pentru părți și alți participanți, în anumite jurisdicții, instanțele semnează așa-numite „acorduri generale” (memorandum de înțelegere sau similar) cu barourile sau alte asociații de avocați. Aceste acorduri vizează diferite aspecte procedurale și mecanisme de comunicare între instanțe și avocați în general și nu se referă la cauze individuale.

Întrebarea 2.n.

Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) a publicat Ghidul de punere în aplicare: „Către termene-cadru europene pentru procedurile judiciare”, care oferă linii directoare autorităților judiciare și instanțelor cu privire la modul de stabilire, punere în aplicare și monitorizare a termenelor-cadru judiciare. Ghidul prezintă patru termene-cadru diferite pentru diferite categorii de cauze (civile, penale și de contencios administrativ), în funcție de faptul că sunt cauze prioritare, obișnuite sau complexe. Ghidul subliniază că termenele-cadru ar trebui considerate ca obiective care trebuie atinse treptat de toate statele membre pentru a reduce durata procedurilor judiciare. Termenele-cadru reprezintă un instrument util în evaluarea funcționării instanțelor de judecată, dar și a politicilor în domeniul justiției, precum și pentru accelerarea soluționării litigiilor.

INDICATORUL TREI: ELABORAREA CATEGORIILOR DE CAUZE ȘI PONDERAREA CAUZELOR

O planificare realistă și adecvată a termenelor-cadru și a duratei totale a procedurilor judiciare necesită ca cauzele să fie grupate într-un mod suficient de elaborat, ținând seama de complexitatea lor. Introducerea unei metodologii de ponderare a cauzelor (metodologie privind complexitatea cauzelor) poate aduce beneficii funcționării instanțelor și utilizatorilor acestora.

Întrebarea 3.a.

Clasificarea cauzelor în funcție de diferențele în materie de drept ar trebui să existe în toate instanțele de judecată. La baza acestui tip de clasificare se află diferența „naturii” litigiului: de contencios administrativ, civil, penal, litigios, non-litigios. Aceste categorii pot fi subdivizate în subcategorii, cum ar fi muncă, familie, din sectorul bancar, infrastructură pentru cauzele de drept civil.

Întrebarea 3.b.

Clasificarea cauzelor în funcție de complexitatea lor trebuie înțeleasă ca orice tip de clasificare care împarte cauzele în diferite grupuri pe baza timpului judiciar necesar pentru soluționarea unei cauze, de exemplu: standard/mediu/complex sau orice altă clasificare similară.

Întrebarea 3.c

Clasificarea cauzelor în funcție de durata lor poate fi bazată pe diferite criterii și servește ca instrument pentru o mai bună organizare a procedurilor judiciare. De asemenea, permite judecătorilor și utilizatorilor instanțelor să calculeze corect termenele-limită și acțiunile în fața instanțelor de judecată.

Întrebarea 3.d.

Ponderarea cauzelor este un sistem de notare care permite evaluarea gradului de complexitate al tipurilor de cauze, pe baza faptului că un tip de cauză poate diferi de altul în ceea ce privește timpul judiciar necesar pentru soluționare. Sistemele de ponderare a cauzelor sunt concepute pentru a identifica nevoile sistemului judiciar. Ele pot fi utilizate pentru a determina numărul necesar de judecători, personal non-judiciar, procurori și/sau avocați publici, pentru a repartiza cauzele, pentru a susține cererile de finanțare și de resurse bugetare și pentru a stabili cote de productivitate. Pentru mai multe informații despre ponderarea cauzelor, vă rugăm să consultați studiul nr. 28 al CEPEJ privind ponderarea cauzelor în sistemele judiciare (iulie 2020), care conține informații despre o serie de sisteme de ponderare a cauzelor și analizează avantajele și dezavantajele acestora.

Întrebarea 3.e.

Dacă răspunsul la întrebarea 3.c. este „da”, utilizați instrumente TIC pentru punerea în aplicare a metodologiei de ponderare a cauzelor? Ponderarea cauzelor se bazează pe date statistice precise și fiabile privind volumul de cauze și calitatea datelor. Este posibilă și implementarea manuală a metodologiei de ponderare a cauzelor, dar această abordare nu este la fel de fiabilă ca repartizarea electronică a cauzelor. Utilizarea TIC poate îmbunătăți semnificativ precizia și transparența repartizării cauzelor, precum și furniza dovezi ale repartizărilor anterioare.

INDICATORUL PATRU: MONITORIZAREA PROCEDURILOR JUDICIARE

O bună gestionare a timpului trebuie să țină seama de durata fiecărei etape a procedurii judiciare. În acest scop, durata diferitelor etape ale procedurii judiciare trebuie monitorizată și analizată. Monitorizarea este o parte importantă a gestionării cauzelor la nivelul instanței sau al fiecărui judecător, deoarece permite diagnosticarea la timp a potențialei prelungiri a procedurilor judiciare. Monitorizarea precisă și punctuală poate ajuta administrația instanței de judecată și judecătorii să evite întârzierile inutile în procedurile judiciare.

Întrebarea 4.a.

Lista de verificare conține lista evenimentelor care au loc de obicei în cursul unei proceduri judiciare, cum ar fi trimiterea documentelor care inițiază o acțiune în justiție, data notificării actului de procedură către cealaltă (celelalte) parte (părți), data începerii fazei de judecată (prima ședință de fond) sau data deciziei finale. Vă rugăm să indicați în câmpul pentru comentarii dacă colectați alte informații privind durata procedurilor judiciare, care nu au fost incluse în această întrebare.

Întrebarea 4.b.

Colectarea de informații privind durata (în zile, săptămâni, luni, ani) diferitelor etape ale procedurii judiciare (enumerată la întrebarea 4.a.) în majoritatea tipurilor de cauze poate fi importantă pentru monitorizarea termenelor stabilite de legi sau de normele de procedură.

. De asemenea, aceasta permite respectarea disciplinei procedurale și evitarea întârzierilor inutile în interesul părților. În același timp, ajută judecătorii să gestioneze fiecare cauză în parte în conformitate cu normele și standardele procedurale. Dacă aceste date nu sunt colectate pentru majoritatea tipurilor de cauze, selectați „nu” și explicați în câmpul de comentarii ce tipuri de cauze sunt incluse/excluse.

Întrebarea 4.c.

Informațiile privind etapele procedurale și durata acestora pot servi ca instrument pentru participanții la procedurile judiciare. Acestea îi pot ajuta să planifice și să urmărească proceduri specifice în ceea ce privește durata, termenele și costurile. De asemenea, acestea sunt importante pentru transparența operațiunilor instanțelor și pot îmbunătăți imaginea publică a justiției.

Întrebarea 4.d.

Informațiile privind etapele procedurale și durata acestora pot fi utile publicului și comunității juridice în sens larg în diverse scopuri. Acestea sunt, de asemenea, importante pentru transparența operațiunilor instanțelor și pot îmbunătăți imaginea publică a acestora.

Întrebarea 4.e.

Unul dintre principalele motive pentru colectarea informațiilor referitoare la durata evenimentelor din cauză și a ansamblului procedurilor judiciare este planificarea și gestionarea. Informațiile colectate pot fi utilizate de judecători pentru a planifica mai bine timpul necesar pentru anumite etape ale procedurii, pentru a evita întârzierile și pentru a-și îmbunătăți calendarul personal. Cu toate acestea, ele sunt la fel de importante și pentru participanții la proces, deoarece le permit să pregătească în timp util cererile, moțiunile sau probele necesare pentru cauzele judiciare.

Întrebarea 4.f.

O estimare a timpului prevăzut sau maxim necesar pentru parcurgerea anumitor etape procedurale trebuie înțeleasă ca durata anumitor etape procedurale (cum ar fi notificarea documentelor, ședința de judecată preliminară, pronunțarea hotărârii scrise etc.) stabilită prin legi sau regulamente și care vizează reglementarea acțiunilor instanțelor și ale părților în cadrul procedurilor judiciare.

INDICATORUL CINCI: IDENTIFICAREA ÎNTÂRZIERILOR ȘI ATENUAREA CONSECINȚELOR

Pe lângă monitorizarea duratei procedurilor, instanțele trebuie să fi instituit mecanisme și tablouri de bord care să permită identificarea rapidă a duratelor excesive (întârzierilor) și a restanțelor.⁵ Aceste instrumente ajută instanțele să alerteze imediat persoanele și autoritățile responsabile pentru ca acestea să ia măsurile necesare, să remedieze situația și să evite astfel orice întârziere ulterioară. În plus, o comunicare adecvată poate îmbunătăți considerabil eficiența procedurilor judiciare și poate reduce durata și costurile acestora, în beneficiul utilizatorilor și al instanțelor. Comunicarea trebuie să se bazeze pe reguli bine stabilite.

⁵ Definiție conform glosarului CEPEJ: Cauze pendinte în instanța în cauză care nu au fost soluționate în termenul stabilit. De exemplu, dacă termenul a fost stabilit la 24 de luni pentru toate procedurile civile, restanțele reprezintă numărul de cauze pendinte care au depășit 24 de luni.

Întrebarea 5.a.

Această întrebare se referă la monitorizarea duratei procedurilor judiciare și la instrumentul (instrumentele) de identificare a acestor întârzieri. Monitorizarea procedurilor judiciare poate fi efectuată în mod centralizat, la diferite niveluri ale instanțelor de judecată sau la nivel local. În funcție de sistem, aceasta poate fi efectuată de diferite organe sau persoane, cum ar fi șeful unui serviciu al instanței, președintele instanței, direcția specializată a unei instanțe superioare și altele. Acest lucru se realizează adesea cu ajutorul unor tablouri de bord, care sunt considerate un instrument util pentru instanțe, administratorii instanțelor și profesioniștii din domeniul justiției pentru a monitoriza și analiza durata procedurilor și performanțele instanțelor. Pentru mai multe informații despre tablourile de bord ale instanțelor, vă rugăm să consultați Manualul CEPEJ privind tablourile de bord ale instanțelor (iunie 2021), care conține recomandări practice privind modul de instituire a tablourilor de bord care consolidează datele instanțelor.

Vă rugăm să indicați în răspunsul dumneavoastră ce mecanism există în sistemul dumneavoastră judiciar și care sunt persoanele sau serviciile responsabile de identificarea întârzierilor în procedurile judiciare și, eventual, să faceți un comentariu mai general cu privire la practica din sistemul dumneavoastră judiciar.

Întrebarea 5.b.

Calculul timpului dintre evenimentele din cauză sau durata anumitor etape ale procedurii poate fi monitorizat cu ajutorul instrumentelor electronice utilizate în instanțe. Notificările și semnalele pot fi programate și definite în sistemele electronice existente de gestionare a dosarelor, pentru a „semnaliza” automat și în timp util o eventuală întârziere într-o etapă sau un eveniment specific din cauză. Scopul acestor notificări este de a preveni întârzierile în procedurile judiciare și de a ajuta judecătorii și administrația instanțelor să respecte termenele și datele limită stabilite de legi, alte reglementări sau deciziile judecătorilor. Introducerea corectă a datelor este o condiție prealabilă esențială pentru o monitorizare precisă a timpului și, prin urmare, notificările pot servi ca instrumente utile pentru judecători, personalul instanțelor și participanții la procedura judiciară.

Întrebarea 5.c.

Această întrebare se referă la răspundere și gestionare în situațiile în care s-a constatat o durată excesivă a procedurii (întârzieri). Sunt posibile diferite abordări, așa că nu ezitați să precizați mai detaliat situația din sistemul dvs. judiciar în câmpul pentru comentarii.

Întrebarea 5.d.

Această întrebare se referă la posibilitatea utilizatorilor instanțelor/părților de a reacționa dacă constată întârzieri excesive sau o durată nerezonabilă a procedurilor judiciare. „Mecanismele” de reacție pot fi bazate pe legi, regulamente sau orice altă reglementare referitoare la funcționarea instanțelor și se adresează, în general, utilizatorilor instanțelor/părților sub forma unei plângeri sau a unui recurs la o instanță superioară.

Întrebarea 5.e.

Această întrebare se referă la obligația persoanei/instanței responsabile de a informa autoritățile competente cu privire la durata excesivă a procedurii judiciare. Ca și în cazul întrebării anterioare (5.a.), acest lucru poate fi realizat la nivel centralizat, la nivelul diferitelor

instanțe de judecată sau la nivel local, în fiecare instanță în parte. Notificările pot fi utilizate ca un semnal de „alertă preliminară” pentru întârzieri, la nivelul unui anumit judecător, sau ca informații disponibile pe site-urile web ale instanțelor/sistemului judecătoresc, prin intermediul unor hărți interactive care indică performanțele instanțelor.

Întrebarea 5.f.

Atunci când s-au constatat unele întârzieri, competențele persoanei sau persoanelor responsabile sunt esențiale pentru a face față acestor situații. Este important să se instituie un sistem adecvat de „răspuns” la aceste situații, astfel încât problemele să fie rezolvate în timp util. Desemnarea persoanei responsabile poate fi prevăzută în lege, în regulamente sau chiar în procedurile interne ale instanțelor. De asemenea, este important să se înțeleagă dacă situația a apărut în mod *ad hoc* sau dacă este vorba de o problemă sistematică care necesită o soluție globală și de sistem, pentru a preveni situații similare în viitor.

Întrebarea 5.g.

Dacă un judecător constată, într-o anumită cauză, un comportament ilegal al părților și/sau al reprezentanților lor legali și o încălcare deliberată a normelor de procedură, anumite sisteme prevăd posibilitatea de a impune sancțiuni participanților la procedura judiciară, în conformitate cu legile și reglementările naționale. Aceste sancțiuni ar fi aplicate numai în cazul în care participanții și-au neglijat în mod deliberat obligațiile și au cauzat întârzieri nejustificate, care prejudiciază desfășurarea procedurii. În situațiile în care avocații încalcă grav și în mod deliberat normele de procedură, anumite sisteme permit ca astfel de evenimente să fie semnalate barourilor respective sau altor asociații profesionale de avocați pentru eventuale sancțiuni, dacă este cazul.

Întrebarea 5.h.

Această întrebare se referă la registrul sau orice tip de bază de date care conține informații despre sancțiunile legate de comportamentul ilegal al părții (părților) la procedura judiciară și poate servi ca informație importantă pentru judecători, dar și pentru barouri și alte organizații profesionale care participă la procedurile judiciare. Aceștia ar trebui să acorde atenție unui astfel de comportament pentru a evita întârzierile excesive și încălcarea disciplinei procedurale a instanțelor.

Întrebarea 5.i.

Această întrebare are tangență cu abordarea globală a procedurilor judiciare care se prelungesc din diverse motive. Pentru buna funcționare a instanțelor, este important să se revizuiască periodic statutul cauzelor, astfel încât toate cauzele să fie soluționate. În plus, examinarea periodică poate împiedica prelungirea excesivă a procedurilor și, prin urmare, încălcarea drepturilor omului și a dreptului la un proces echitabil într-un termen rezonabil.

Întrebarea 5.j. și întrebarea 5.k.

Aceste întrebări vizează identificarea motivelor potențiale ale întârzierilor excesive în procedurile judiciare și determinarea posibilității, în cadrul sistemului judiciar, de a amâna cauza fără a prevedea o acțiune viitoare în cauză (ședință de judecată, examinare, colectare de declarații și documente etc.). Dacă un proces este amânat fără nicio acțiune/termen viitor prevăzut, există riscul ca cauza să rămână nerezolvată și ca instanța să nu ia măsuri pentru a o încheia. Prin urmare, este important ca

instanțele să stabilească un sistem de monitorizare periodică a cauzelor, inclusiv a celor amânate *sine die*.

Întrebarea 5.I.

Comunicarea ar trebui să facă parte dintr-o strategie generală menită să informeze publicul cu privire la procedurile și activitatea judiciară în ansamblu. Existența unei strategii de comunicare ar trebui să faciliteze comunicarea internă și externă și să prevadă un mod adecvat de comunicare între diferitele entități. Este important ca strategia de comunicare să definească publicul țintă, să identifice situațiile în care fiecare grup țintă are nevoie să primească informații și să definească mesajul pe care autoritatea judiciară dorește să îl transmită. Vă rugăm să indicați dacă o astfel de strategie de comunicare există în sistemul judiciar respectiv. Vă rugăm să consultați Ghidul CEPEJ privind comunicarea cu mass-media și publicul destinat instanțelor și serviciilor procuraturii (decembrie 2018).

INDICATORUL ȘASE: UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIEI ȘI COMUNICĂRII (TIC) CA INSTRUMENT DE GESTIONARE A TIMPULUI ÎN PROCEDURILE JUDICIARE

Cea mai bună modalitate prin care instanța poate gestiona timpul judiciar este utilizarea celor mai recente tehnologii ale informației și comunicațiilor pentru a monitoriza termenele și procedurile, pentru a analiza datele, performanța instanței și pentru sprijini planificarea strategică.

TIC ca instrument de înregistrare a cauzelor, de monitorizare a duratei și a restanțelor în procedurile judiciare

Întrebarea 6.a.

Această întrebare se referă la utilizarea oricărui tip de gestionare electronică a cauzelor, de la cele mai simple (urmărirea cauzelor sau sistemul de documentare pentru înregistrarea cauzelor) până la cele mai complexe (depunerea electronică, schimbul de documente și procedurile digitalizate). Sistemul de gestionare a cauzelor este, în general, electronic, ceea ce permite procesarea cauzelor într-o instanță, inclusiv funcții precum planificarea acțiunilor legate de cauze, producerea de modele electronice standard pentru redactarea hotărârilor judecătorești și a altor documente, precum și introducerea, extragerea și comunicarea datelor referitoare la fluxul cauzelor. Un sistem eficient de gestionare a cauzelor ar trebui, de asemenea, să colecteze date referitoare la restanțe în procedurile judiciare și să informeze judecătorii și/sau personalul instanțelor cu privire la aceste întârzieri.

Întrebarea 6.b.

Depunerea cererilor de chemare în judecată în formă electronică (sau depunere electronică) se referă la soluții tehnologice care facilitează accesul la justiție prin stabilirea unei legături digitale care permite interacțiunea și schimbul de date și documente electronice între instanțe și utilizatorii instanțelor. Pentru mai multe informații privind comunicarea electronică externă și internă, vă rugăm să consultați Liniile directoare CEPEJ privind și depunerea cererilor de chemare în judecată în formă electronică la instanțe (sau depunere electronică) și digitalizarea instanțelor.

Întrebarea 6.c. / Întrebarea 6.d.

Colectarea automată/electronică a datelor, în special cu privire la întârzierile în procedurile judiciare, poate fi un instrument important pentru prevenirea întârzierilor și pentru o analiză adecvată a motivelor acestora. În plus, este chiar mai indicat să se colecteze informații cu privire la etapa exactă a procedurii judiciare când apar aceste întârzieri

, astfel încât judecătorii sau administrația judiciară să poată răspunde în mod corespunzător la aceste situații atunci când apar.

Întrebarea 6.e. / 6.f.

În anumite sisteme judiciare, utilizarea unui sistem electronic de gestionare a cauzelor este obligatorie pentru managementul și gestionarea cauzelor, inclusiv pentru întocmirea rapoartelor necesare. În aceste sisteme judiciare, judecătorii pot obține informații și notificări din sistemul electronic de gestionare a cauzelor, ceea ce garantează acuratețea și permite economisirea de timp pentru analiza evenimentelor și a termenelor-limită a cauzelor. Această întrebare vizează instanțele care utilizează monitorizarea și gestionarea electronică a cauzelor.

Întrebarea 6.g.

Informații veridice despre cauze ar trebui să fie comunicate părților la procedură, în termenele stabilite. Schimbul electronic de astfel de informații este important pentru disciplina procedurală, permițând pregătirea în timp util a viitoarelor ședințe, ceea ce garantează respectarea termenelor limită de procedură, a termenelor convenite în procedurile judiciare și a dispozițiilor legilor procedurale. Obiectivul final este schimbul de informații în timp util, astfel încât cauza să fie soluționată în termenele convenite.

TIC-urile ca instrument de prelucrare statistică, de îmbunătățire a eficienței și de planificare a termenelor-cadru

Întrebarea 6.h.

Această chestiune este legată de colectarea datelor și raportarea în privința cauzelor prin elaborarea promptă a unor rapoarte statistice precise. Unul dintre principalele obiective ale introducerii soluțiilor TIC este elaborarea de rapoarte care conțin date relevante pentru monitorizarea performanțelor și luarea deciziilor manageriale. Instrumentele utile instanțelor, administratorilor instanțelor și profesioniștilor din domeniul justiției pentru elaborarea de rapoarte statistice sunt sistemele electronice de gestionare a cauzelor și diferite tipuri de tablouri de bord. Pentru mai multe informații despre tablourile de bord ale instanțelor, vă rugăm să consultați Manualul CEPEJ privind tablourile de bord ale instanțelor (iunie 2021), care oferă recomandări practice privind modul de implementare a tablourilor de bord care consolidează datele instanțelor.

Întrebarea 6.i.

Această întrebare este legată de cea precedentă (6.h.) și se referă la transparența performanțelor instanțelor și la disponibilitatea datelor pentru utilizatorii instanțelor. Rapoartele statistice pot fi disponibile periodic (lunar, semestrial și anual) sub forma rapoartelor oficiale ale instanțelor. O altă modalitate de prezentare a datelor relevante este dezvoltarea unei hărți interactive a rețelei de instanțe, cu informații statistice disponibile online și actualizate automat printr-o conexiune directă cu sistemul de gestionare a cauzelor.

Întrebarea 6.j.

Utilizarea instrumentelor TIC poate ajuta în mod semnificativ judecătorii să își gestioneze cauzele, în special sistemele de raportare electronică, care furnizează informații precise și actualizate. Utilizarea acestora poate oferi avantaje, cum ar fi notificarea, „semnalarea”, semnalele de alertă timpurie, memento-urile și previziunea.

tendențelor în cauzele lor (de exemplu, numărul de cauze care pot deveni „vechi”, termenele de prescripție etc.).

Întrebarea 6.k.

Ar trebui elaborate și utilizate de către judecători și personalul non-judiciar modele electronice standard pentru redactarea hotărârilor judecătorești și programe informatice de asistență la redactarea hotărârilor judecătorești (a se vedea Liniile directoare SATURN revizuite pentru gestionarea timpului judiciar). Diverse formulare și modele electronice ajută judecătorii să redacteze hotărâri judecătorești și alte tipuri de documente judiciare (cum ar fi procesele-verbale ale ședințelor de judecată, citațiile în instanță etc.). Acestea sunt, de obicei, elaborate de grupuri de lucru la nivel național, compuse din practicieni cu experiență, și puse la dispoziție în sistemul electronic de gestionare a cauzelor sau în alt software de prelucrare a datelor. Modelele electronice standard pot economisi timp în mod semnificativ judecătorilor și, de asemenea, pot armoniza modelele de hotărâri sau citații în instanță.

Întrebarea 6.l. / Întrebarea 6.m. / Întrebarea 6.n.

Colectarea, selectarea și clasificarea hotărârilor judecătorești reprezintă o parte importantă a activității instanțelor, întrucât hotărârile judecătorești pot servi drept instrumente pentru diferite domenii ale activității judecătorilor, precum și drept îndrumări pentru profesioniștii din domeniul dreptului și pentru public.

Majoritatea sistemelor judiciare care utilizează sisteme electronice de gestionare a cauzelor utilizează aceste sisteme pentru a crea baze de date cu hotărâri judecătorești și le prezintă în format electronic, disponibil atât intern, în cadrul sistemului judiciar, cât și extern, pentru public.

Disponibilitatea hotărârilor judecătorești sporește transparența activității instanțelor, ceea ce poate conduce la îmbunătățirea imaginii instanțelor pentru publicul general.

Întrebarea 6.o.

Videoconferința este considerată unul dintre instrumentele care pot spori eficacitatea gestionării procedurilor. Videoconferința este utilizată în situațiile în care prezența părților la procedurile judiciare nu este posibilă sau este complicată. Videoconferința permite economisirea de timp și resurse, garantarea respectării termenelor stabilite și continuarea procedurilor judiciare în interesul părților și al instanțelor. Videoconferința în procedurile judiciare trebuie realizată în conformitate cu cerințele Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a nu aduce atingere dreptului la un proces echitabil, astfel cum este consacrat în articolul 6 din CEDO. Pentru mai multe informații despre videoconferință, vă rugăm să consultați liniile directoare ale CEPEJ privind videoconferința în procedurile judiciare (iunie 2021).

Întrebarea 6.p.

CEPEJ consideră că aplicarea inteligenței artificiale (IA) în domeniul justiției poate contribui la îmbunătățirea eficienței și calității sistemelor judiciare. Exemple de instrumente IA care pot fi utilizate în instanțe sunt următoarele: motoare de căutare avansate de jurisprudență; asistență la redactarea hotărârilor judecătorești (inclusiv modele standard); repartizarea cauzelor în baza unui algoritm; anonimizarea (semi-)automată a hotărârilor și chat boți pentru informarea sau sprijinirea justițiabililor în procedurile judiciare. Instrumentele IA trebuie implementate în mod responsabil, respectând drepturile fundamentale garantate de CEDO. Carta etică privind utilizarea inteligenței artificiale în sistemele judiciare și mediul acestora identifică principiile fundamentale (decembrie 2021). Informații structurate și fiabile despre sistemele de IA și instrumentele de justiție electronică sunt disponibile în, centrul de resurse al CEPEJ privind justiția electronică și inteligența artificială.